9. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

9.1. Mevzuat, Müfredat, Politika, Paydaş Analizleri

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi web sitesinde bulunan Yönetmelikler, Yönergeler, Eylem Planları, Direktörlükler, Koordinatörlükler, Müdürlükler, Uygulama ve Araştırma Merkezleri, üniversitenin misyonu ve vizyonu, Kurum İç Raporları, Faaliyet Raporları, duyuruları, etkinlik takvimleri, önlisans- lisans ve lisansüstü bölüm ve programlarının sayfalarındaki ders ve müfredat kısımları, AKTS Bilgi Paketi, hem üniversitenin kurumsal sosyal medya hesapları hem de toplulukların sosyal medya hesapları (Instagram, Facebook ve Twitter), AVESİS ve YÖK Tez veri tabanları detaylı bir şekilde incelenerek üniversitelerde LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliğini izlemek üzere verilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi LGBTİ+'lara Yönelik Ayrımcılık Göstergeleri

	GÖSTERGE	**PUANLAR**			**Bulgular**
		0	**1**	**2**	
1.	Üniversitelerde Akademik Faaliyetlerde LGBTİ+ Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği				7/10
1.1.	Eğitimin her aşamasında (önlisans, lisans, yüksek lisans, doktora) LGBTİ+ hakları bağlamında ve toplumsal cinsiyet konusunda zorunlu derslerin sayısı		1		9 adet zorunlu dersin adında anahtar sözcük bulunmaktadır.
1.2.	Eğitimin her aşamasında (önlisans, lisans, yüksek lisans, doktora) LGBTİ+ hakları bağlamında ve toplumsal cinsiyet konusunda seçmeli derslerin sayısı			2	92 adet seçmeli dersin adında anahtar sözcük bulunmaktadır.
1.3.	Üniversitelerde LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine akademik etkinlik		1		296'yı aşkın yayın, 17 faaliyet olmak üzere toplam 313 etkinlik bulunmaktadır.
1.4.	Üniversitelerdeki toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları bölümlerinin varlığı			2	Disiplinlerarası Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı
1.5.	Üniversitelerdeki toplumsal cinsiyet ve kadın araştırma merkezlerinin varlığı		1		Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
2.	LGBTİ+'lar İçin Kampüs İklim				5/12
2.1.	Üniversitelerde LGBTİ+ dayanışma/araştırma kulüplerinin varlığı		1		Çanakkale MUAF LGBTİA+ Öğrenci Topluluğu 2023 yılından beri aktif değildir.
2.2.	Üniversitelerde LGBTİ+ Topluluğun statüsü (resmi/resmi olmayan/resmileşme sürecinde)		0		
2.3.	Üniversitelerde LGBTİ+'lar özelinde etkinlik sayısı			2	24 etkinlik gerçekleştirilmiştir.

2.4.	Kampüslerdeki Onur Haftası/Ayı etkinliklerinin sayısı	0	
2.5.	Kampüslerdeki 8 Mart etkinliklerinin sayısı	2	7'si topluluk, 3'ü üniversite olmak üzere toplam 10 etkinlik gerçekleştirilmiştir.
2.6.	Kampüslerdeki Cinsiyetsiz Tuvalet Sayısı ve Erişilebilirlik	0	
3.	Üniversitelerde LGBTİ+fobik ve Cinsiyetçi Kalıplar		6/8
3.1.	LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet farkındalığını artıran kampanya ve bilgilendirici materyal sayısı	1	Gender Equality Plan, 2023 Yılı Sürdürülebilirlik Raporu
3.2.	Üniversite çalışanları ve yönetici kadro başta olmak üzere üniversite mensuplarına yönelik düzenlenen LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliği eğitim ve seminer sayısı	2	5 etkinlik gerçekleştirilmiştir.
3.3	Üniversite web sitelerde bulunan açıklamalarda LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun demeç sayısı	1	Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (ÇOMÜ KAM) etkinlik duyuruları
3.4	Üniversitelerin paylaştığı LGBTİ+ hakları bağlamında incelenebilecek toplumsal cinsiyet eşitliğine dair rapor sayısı	2	ÇOMÜ KAM 2021-2025 Stratejik Eylem Planı, 2023 Yılı Sürdürülebilirlik Raporu, Kurum İç Değerlendirme Raporu 2022 Yılı, Gender Equality Plan, Etik İlkeleri ve Etik Kurulu Hakkında Yönerge
TOPLAM SKOR		**18/30**	

Üniversitenin müfredat incelemesi AKTS Ders Kataloğu kısmından gerçekleştirilmiş, ders adında anahtar sözcük barındıran 9 adet zorunlu ve 92 adet seçmeli dersin olduğu görülmüştür. Zorunlu dersler arasında toplumsal cinsiyet anahtar kelimesinin geçtiği yalnızca 1 ders bulunmaktadır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin seçmeli dersleri ise birçok farklı bölümde, farklı anahtar kelimelerde görülmüştür. Akademik yayınlar içerisinde ise anahtar kelimelerin bulunduğu 296'yı aşkın veri elde edilmesine rağmen "cinsel yönelim" kavramını barındıran hiçbir yayına rastlanmamıştır. "Queer/kuir, erkeklik" anahtar kelimelerinin geçtiği yayınlar birer tane; "eşitsizlik" ve "ayrımcılık" anahtar kelimelerinin içinde bulunduğu 2'şer yayın bulunmaktadır. En sık rastlanan iki anahtar kelime ise 67 akademik yayın ile "kadın" ve 58 akademik yayın ile "toplumsal cinsiyet" olmuştur.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi bulunmaktadır. Merkezin gerçekleştirdiği etkinlikler değerlendirildiğinde kadın sorunları üzerinde durulduğu ve "toplumsal cinsiyet" kavramının adında geçtiği hiçbir etkinlik

gerçekleştirilmediği görülmüştür. Üniversitenin tamamında üniversite mensuplarına yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde 5 eğitim/seminer gerçekleştirilmiştir.

LGBTİ+'lar için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde kampüs iklimi değerlendirildiğinde 2023 yılına kadar Çanakkale MUAF LGBTİ+ öğrenci topluluğunun aktif çalışma gösterdiğini ve 4 yıl içerisinde LGBTİ+'lar özelinde 24 etkinlik gerçekleştirdikleri görülmektedir. Çanakkale MUAF LGBTİ+ öğrenci topluluğunun üniversitenin kampüs iklimine olumlu katkılarının olduğunu söylemek mümkündür. Bu topluluk ne yazık ki kampüste hiç Onur Haftas/Ayı etkinliği gerçekleştirememiştir. Kampüslerdeki 8 Mart etkinlikleri incelendiğinde ise toplulukların üniversiteden daha çok etkinlik gerçekleştirdikleri görülmekte. Üniversitenin, kampüsün iklimini olumlu anlamda destekleyici pek bir faaliyeti olmadığı düşünülmektedir.

Üniversitenin yayınladığı 2023 Yılı Sürdürülebilirlik Raporu'nda Cinsiyet Eşitliği Planına vurgu yapılmış, cinsel taciz ve/veya cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan bir ayrımcılık ve şiddet biçimi için çalışmalar yapılmasının önemine ve eşitlik ilkesine değinilmiştir. Raporda direkt cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği ifadeleri kullanılmasa da kapsayıcı bir eğitimin gereklilikleri ifade edilmiştir.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi LGBTİ+ Haklarına Erişim Göstergeleri

	GÖSTERGE	**PUANLAR**			**Bulgular**
		0	**1**	**2**	
1.	Üniversite Mevzuat, Yönerge ve Politika Belgelerinde LGBTİ+ Hakları Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği				9/12
1.1.	CEDAW ve İstanbul Sözleşmesi'ne atıfta bulunan yönetmelik ve yönerge sayısı		1		Gender Equality Plan
1.2.	Mevzuat, Yönerge ve Politika metinlerinde "toplumsal cinsiyet" ve "cinsel yönelim", "cinsiyet kimliği" gibi kavramlara atıf sayısı			2	Gender Equality Plan, ÇOMÜ KAM 2021-2025 Stratejik Eylem Planı, Kurum İç Değerlendirme Raporu 2022 Yılı
1.3.	Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden 5 No'lu amaca atıfta bulunan yönetmelik, yönerge ve politika sayısı		1		2023 Yılı Sürdürülebilirlik Raporu
1.4.	Toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyici yönetmelik sayısı			2	Gender Equality Plan, Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi 2021-2025 Stratejik Eylem Planı, 2023 Yılı Sürdürülebilirlik Raporu, Kurum İç Değerlendirme Raporu 2022 Yılı

1.5.	Üniversitelerin toplumsal cinsiyet, cinsiyet kimliği ve cinsel yönelime yönelik ayrımcılık karşıtı politika sayısı	2	2023 Yılı Sürdürülebilirlik Raporu, Etik İlkeleri ve Etik Kurulu Hakkında Yönerge, Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı Öğrenci Kulüpleri Kuruluş ve İşleyiş Yönergesi
1.6.	Diploma Mezuniyet Belgelerinde isim değişikliği yollarının açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmesi	1	Diploma arkasına gerekli açıklama ile şerhli olarak düzenleme yapılmaktadır.
2.	Üniversitelerin TCE'ye Dikkat Çekmek için STK'larla Yaptıkları İş Birlikleri, Etkinlikler		2/4
2.1.	STK'lar ile birlikte yürütülen kampanya, ortak çalışma, etkinlik, iş birliği sayısı ve buradaki TCE bağlamında çeşitlilik (kurum çeşitliliği, ortaklık çeşitlilikleri) sayısı	2	1 STK, 2 merkezi yönetim ve 1 meslek odası işe iş birliği yapılmıştır.
2.2.	STK'larla birlikte oluşturulan ve hayata geçirilen modellerin sayısı	0	
3.	Üniversitelerde Şiddet ve Taciz ile Mücadelenin Kurumsallaşması: CTS Birimleri		0/10
3.1.	Üniversitelerdeki aktif CTS biriminin varlığı	0	
3.2.	Üniversitelerdeki CTS birimlerine başvuru yollarının açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilmesi	0	
3.3	CTS birimlerine dair bilgi alınabilecek üniversite-web sitesinin varlığı	0	
3.4	CTS birimlerinde adalete erişime yardımcı olma, yönlendirme, psikolojik destek verme gibi durumlara dair bir içeriklerin varlığı	0	
3.5	Taciz ve mobbing gibi konular hakkında verilen eğitim ve/veya seminer sayısı	0	
TOPLAM SKOR		**11/26**	

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin temel değerleri, misyon ve vizyonu arasında ilgili anahtar kelimeler olmasa da "sürdürülebilir ve kapsayıcı eğitim yaklaşımı, insana ve farklılıklara saygı" gibi çeşitli değerler bulunmaktadır. Üniversitenin çoğu yönerge belgesinde anahtar kelimelere rastlanmasa da 2 yönergesi önemli görülmektedir. Etik İlkeleri ve Etik Kurulu Hakkında Yönerge'sinde cinsiyet ve benzeri sebeplerle ayrım yapılamaz, insan hak ve özgürlüklerine aykırı veya kısıtlayıcı muamelede ve fırsat eşitliğini engelleyici davranış ve uygulamalarda bulunulamayacağı vurgulanmıştır. Bunlara ek olarak ayrımcılığa karşı etik ilkeler, farklılıklara hoşgörü ve mobbing/tacize karşı tolerans olmaması yönergedeki dikkat çekici maddelerdir. İkinci belge ise Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı Öğrenci Kulüpleri Kuruluş ve İşleyiş Yönergesidir. Bu yönergede yine cinsiyet vb. hiçbir ayrımcılık ifadesinin kulüplerin adında bulunamayacağı, kişilik haklarını zedeleyen ayrımcılık ve şiddet davranışlarının yasaklanması ibareleri bulunmaktadır.

Üniversitenin 2022 Yılı Kurum İç Değerlendirme Raporu'nda toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik politikanın oluşturulmasının ihtiyacı dile getirilmiştir. Bu doğrultuda geliştirilen Gender Equality Plan, üniversitenin LGBTİ+ hakları bağlamında toplumsal cinsiyet eşitliğine en katkı sunan belgesidir. Planda cinsel yönelim ve cinsel kimlik kavramlarına rıza bağlamında ve cinsel taciz konularının içerisinde yer verilmiş, beden dokunulmazlığının ihlali, toplumsal cinsiyet, eşitlik/eşitsizlik gibi birçok anahtar kelime kullanılmıştır. Bunlara ek olarak cinsel taciz sürecinin üniversitede nasıl yürütüleceğine dair bir bilgilendirme ve tanımlar kısmı da bulunmaktadır. Bir diğer önemli metin ise yine planlar içerisinden ÇOMÜ KAM 2021-2025 Stratejik Eylem Planı'dır. Belge içerisinde toplumsal cinsiyet konularında eğitim seminerlerinin verilmesi, eşitliğin başlıca önem verilen değer olması gibi çeşitli vurgular bulunmaktadır.

Diploma, Diploma Eki ve Diğer Belgelerin Düzenlenmesine İlişkin Yönerge'de mahkeme kararına dayalı nüfus kaydı değişikliklerinin diploma arkasına gerekli açıklama ile şerh düşülerek düzenlemeyle gerçekleştirildiği belirtilmiştir. "Her ne sebeple olursa olsun yeni bir diploma düzenlenmez" şeklinde de bu karar vurgulanmıştır. Bu LGBTİ+ öğrencilerin ve trans+'ların haklara erişimini engelleyen ciddi bir unsurdur. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin Gender Equality Plan'ı kapsamında cinsel taciz süreçlerinin nasıl işletileceğine dair bildirimler bulunsa da üniversitede bir CTS birimi ya da komisyonu bulunmamaktadır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde toplumsal cinsiyetle ilgili 9 zorunlu, 92 seçmeli ders bulunmakta, ancak zorunlu derslerde bu konular sınırlı yer almaktadır. Akademik yayınlarda "kadın" ve "toplumsal cinsiyet" kavramları sıkça geçerken, "cinsel yönelim" hiç yer almamaktadır. Üniversitenin Gender Equality Planı, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği gibi konulara değinerek önemli bir adım atsa da, bir CTS birimi bulunmamaktadır. LGBTİ+ öğrenci topluluğu dört yıl boyunca 24 etkinlik düzenleyerek kampüs iklimine katkı sunmuş, ancak Onur Haftası/Ayı etkinliği gerçekleştirememiştir. Üniversite, etik ilkeler ve ayrımcılıkla mücadeleye yönelik bazı güçlü politikalara sahip olsa da trans öğrencilerin diploma sürecinde karşılaşabileceği engeller devam etmektedir.

9.2. LGBTİ+'lara Yönelik Ayrımcılık ve Haklara Erişim Ölçekleri

Araştırmaya Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi mensubu olan 34 öğrenci, 1 akademik personel, 1 idari personel, 2018 ve sonrasında mezun olan 4, 2018 ve öncesinde mezun olan 1 olmak üzere toplam 41 kişi katılmıştır. Araştırmaya katılan 41 kişiye LGBTİ+'lara Yönelik Ayrımcılık Ölçeğinde yer alan 16 soru ve LGBTİ+ Haklarına Erişim Ölçeğinde yer alan 19 soru yöneltilmiş ve 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (kesinlikle katılıyorum) aralığında likert tipi cevaplanması beklenmiştir. Sorulara katılımcıların verdiklerin yanıtların analizlerinden elde edilen bulgular aşağıda gösterilmektedir. Aşağıda yer verilen bulgulara, katılımcıların verdiği yanıtların ortalamalarının 100'lük değerlere dönüştürülmesi yoluyla ulaşılmıştır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi LGBTİ+'lara Yönelik Ayrımcılık Ölçeği Skorları

1	Üniversite içerisinde LGBTİ+'lar sözlü şiddete maruz bırakılmazlar.	54.6	Şiddet	59.7
2	Üniversite içerisinde LGBTİ+'lar fiziksel şiddete maruz bırakılmazlar.	67.8		
3	Üniversite içerisinde LGBTİ+lar psikolojik şiddete maruz bırakılmazlar.	51.8		
4	Üniversite içerisinde LGBTİ+'lar cinsel tacize maruz bırakılmazlar.	64.8		
5	Üniversite içerisinde ayrımcılığa uğrayan LGBTİ+'lar bunu rahatça ifade edebilir.	60	Akademik Faaliyetler	61.6
6	Dersler sırasında dersi veren öğretim elemanı toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	61.4		
7	Dersler sırasında öğrenciler toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	57		
8	Ders içerikleri toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	58.6		
9	Derslerde LGBTİ+'lar ayrımcılığa uğramaz.	61.4		
10	Ders dışı akademik faaliyetlerde (seminer, çalıştay, atölye vb.) LGBTİ+'lar ayrımcılığa uğramaz.	64		
11	Üniversitede LGBTİ+'lar akademik personelle iletişim kurarken eşit muamele görür.	68.2		
12	Üniversitede LGBTİ+'lar öğrencilerle iletişim kurarken eşit muamele görür.	62.4		
13	Yurtlarda LGBTİ+'lar ayrımcılığa maruz bırakılmazlar.	43	Barınma	44.7
14	Yurtlarda LGBTİ+'lar yurt yönetimiyle iletişim kurarken eşit muamele görür.	46.4		
15	Yurtlarda LGBTİ+'lar yurt personeliyle iletişim kurarken eşit muamele görür.	46.4		
16	Yurtlarda LGBTİ+'lar yurtta kalan öğrencilerle iletişim kurarken eşit muamele görür.	43.4		
			SKOR	56.9

Yukarıdaki tabloda, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi mensuplarının üniversitede LGBTİ+'ların ayrımcılık deneyimlerinde şiddete maruz bırakılmaları ile ilgili 4 sorudan oluşan Şiddet alt boyutuna 59.7, Akademik Faaliyetler alt boyutuna 61.6, Barınma alt boyutuna 44.7 puan verdikleri görülmektedir. Ölçekte yer alan sorulara verilen yanıtların sonucunda Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin toplam puanı 56.9'dur.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin 41 mensubunun 23'ü KYK yurdunda, 9'u özel öğrenci yurdunda kalmakta ve 9'u yurtta yaşamamaktadır. Barınma alt boyundan alınan 44.7 puan ortalaması katılımcıların ikamet ettikleri yurtlara dair deneyimleri ya da izlenimleriyle açıklanmaktadır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin içerisinde KYK Yurdu olduğu düşünüldüğünde 23 katılımcının 45.6 ortalaması üzerinden değerlendirmek daha makul gözükmektedir. Bu durum KYK yurdunda kalan öğrencilerin LGBTİ+'ların yurt deneyimini olumlu bulmadığını göstermektedir.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi LGBTİ+ Haklarına Erişim Ölçeği Skorları

1	Üniversitede LGBTİ+ hakları özgürce savunulur.	48.8	Örgütlenme ve Savunuculuk	44.5
2	Üniversitede LGBTİ+ haklarına ilişkin faaliyetler özgürce gerçekleştirilir.	42		
3	Üniversitede LGBTİ+ temalı faaliyetler özgürce gerçekleştirilir.	42.4		
4	Üniversitede LGBTİ+ öğrenciler, LGBTİ+ haklarını savunmak için bir araya gelebilir.	47.8		
5	Üniversitede LGBTİ+'lar, öğrenci toplulukları bünyesine örgütlenebilir.	41		
6	Üniversitede Onur Yürüyüşü özgürce düzenlenebilir.	37.6		
7	Öğrenci toplulukları içerisinde LGBTİ+'lar kendilerini özgürce ifade edebilirler.	52.2		
8	Derslikler LGBTİ+'lar için güvenlidir.	62.4	Güvenli Alan	60.8
9	Ortak kullanım alanları (örn. kafeterya, kantin, kütüphane, çalışma salonları, laboratuvarlar, yemekhaneler, spor tesisleri ve benzeri sosyalleşme alanları gibi) LGBTİ+'lar için güvenlidir.	60.4		
10	İdari binalar LGBTİ+'lar için güvenlidir.	59.6		
11	Üniversite yönetimi LGBTİ+ hakları konusunda bilgi sahibidir.	44	Üniversite Mensuplarının Algı ve Tutumu	44.2
12	İdari personel LGBTİ+ hakları konusunda bilgi sahibidir.	42.4		
13	Üniversite güvenlik görevlileri LGBTİ+ hakları konusunda bilgi sahibidir.	39.6		
14	Üniversite yönetimi öğrencilerle iletişim kurarken toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	46.8		
15	İdari personel öğrencilerle iletişim kurarken toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	47.8		
16	Üniversite güvenlik görevlileri öğrencilerle iletişim kurarken toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	44.8		
17	Öğrenciler LGBTİ+ hakları konusunda bilgi sahibidir.	55.6	Akran Davranışları	57.8
18	Öğrenciler kendi aralarında iletişim kurarken toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetir.	58		
19	Arkadaş ortamında LGBTİ+'lara dair meseleler, olumlu bir atmosferde konuşulur.	60		
			SKOR	49.1

Tabloda görüldüğü üzere Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi mensupları üniversitedeki Örgütlenme ve Savunuculuk alt boyutu altındaki 7 soruya 44.5, Güvenli Alan alt boyutundaki 3 soruya 60.8, Üniversite Mensuplarının Algı ve Tutumu alt boyutundaki 6 soruya 44.2 ve Akran Davranışları alt boyutundaki 3 soruya 57.8 puan vermişlerdir. Ölçekte yer alan sorulara verilen yanıtlar sonucunda Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi için toplam skor 49.1 olarak hesaplanmıştır.